

Tijd voor kunst

Evaluatie van 5 jaar niveaudecreet dko

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 26 maart 2024 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: commissie Deeltijds Kunstonderwijs op 12 september 2023, 10 oktober 2023, 8 november 2023, 22 november 2023, 5 december 2023, 23 januari 2024, 6 februari 2024 en 5 maart 2024 onder voorzitterschap van Hans Laureyn

Dossierbeheerder: Marie-Anne Michielsens

Inhoud

1	Situering.....	3
2	Kernboodschappen.....	4
	Leren en kwalificeren.....	4
	Een actueel en innovatief aanbod.....	4
	Samenwerken met en in het dko.....	4
	Organisatie en financiering.....	4
3	Het deeltijds kunstonderwijs door een andere bril.....	5
	3.1 “Het creatieve is een partner in het traject van ZIJN naar WORDEN”.....	5
	3.2 Dko als trigger voor innovatief en creatief vermogen.....	6
	3.3 Kunst moet er zijn om de kunst.....	6
4	Deeltijds kunstonderwijs is onderwijs.....	7
	4.1 Onderwijskwalificering.....	7
	4.2 Beroepskwalificaties.....	7
	4.3 Dko en levenslang leren.....	8
5	Aanbod.....	10
	5.1 Een kwalitatief aanbod realiseren.....	10
	5.2 Programmatie.....	12
	5.2.1 Programmatie- en rationalisatienormen.....	12
	5.2.2 Geen nieuwe programmatiestop.....	13
6	Horizontale en verticale samenhang.....	14
	Succesfactoren:.....	14
	Drempels:.....	14
7	Samenwerken.....	15
	7.1 De alternatieve leercontext.....	15
	7.1.1 Organisatorische drempel(s).....	16
	7.1.2 Onduidelijke regelgeving.....	16
	7.2 Andere samenwerkingen.....	17
	7.3 Kunstkuur.....	17
8	Organisatie en financiering.....	18
	8.1 Het zorgbeleid baart zorgen.....	18
	8.2 Financiering.....	19
	8.2.1 Werkingsmiddelen.....	19
	8.2.2 Omkadering (lestijdenpakket).....	20
	8.2.3 Middenkader en administratieve omkadering.....	20

8.2.4	Infrastructuur.....	20
8.3	Afstandsonderwijs.....	21
	Bronnen.....	22

1 Situering

Op 1 september 2018 trad het nieuwe¹ decreet over het deeltijds kunstonderwijs (dko)² in voege: een eigen niveaudecreet, dat zorgde voor een sterkere verankering van het dko binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Intussen zijn we ruim vijf jaar verder: tijd om de balans op te maken.

Het decreet had een drievoudige doelstelling: verankeren, vereenvoudigen en verbreden. Deze ambities vloeiden voort uit tien krachtlijnen, die al in de conceptnota³ opgenomen waren:

- een sober en helder niveaudecreet realiseren;
- de einddoelen actualiseren en concretiseren;
- de opleidingsstructuur actualiseren;
- de onderwijsvrijheid respecteren door de programmatiestop op te heffen en te vervangen door een doelmatige programmatieregelgeving;
- de huidige budgettaire ruimte optimaler benutten;
- samenwerking met het kleuter- en leerplichtonderwijs stimuleren;
- samenwerking met de lokale culturele actoren, amateurkunsten, kunsteducatieve organisaties en kunstinstellingen stimuleren;
- planlast aanpakken: verminderen van de bewijslast voor leerlingen en academies;
- planlast aanpakken: de geldstromen tussen Vlaamse overheid en academies vereenvoudigen en reduceren;
- anticiperen op personeelsgevolgen.

In art. 4 van het decreet staat de doelstelling van het dko beschreven: “Het deeltijds kunstonderwijs ontwikkelt de artistieke aanleg en competenties van de leerlingen door kunst te beoefenen, te maken, te beleven en te beschouwen zodat ze kunnen uitstromen naar kunstbeoefening of -beleving in de vrije tijd of de arbeidsmarkt of doorstromen naar het hoger kunstonderwijs.”

In wat volgt, gaan we na of en in welke mate het dko vandaag die doelstelling kan realiseren.

Voor dit advies heeft de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) geput uit de evaluaties van zijn leden en een symposium⁴, dat voor alle betrokkenen bij het deeltijds kunstonderwijs gratis toegankelijk was.

Hoewel vijf jaar verstreken zijn sinds de invoering van het niveaudecreet, is de Vlor de vinger aan de pols blijven houden. Zo bracht hij één jaar na de implementatie van het nieuwe decreet al een advies op eigen initiatief⁵ uit. Verschillende aanbevelingen uit dat advies blijven actueel en worden opnieuw opgenomen in dit advies. Recenter is het advies over zorg in het dko⁶, waar we in hoofdstuk 2 en in 8.1 naar zullen verwijzen.

¹ De vorige organisatiebesluiten voor het deeltijds kunstonderwijs dateerden uit 1990. De regelgeving was zeer versnipperd.

² Vlaamse Regering, 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#)

³ Vlaamse Regering, [Conceptnota dko](#). November 2015.

⁴ Vlor, Symposium “[Het deeltijds kunstonderwijs, 5 jaar na het nieuwe decreet](#)”. 9 mei 2023.

⁵ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [De implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#). 15 mei 2019.

⁶ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs](#). 8 maart 2022

2 Kernboodschappen

Met zijn aanbevelingen in dit advies richt de Vlor zich niet enkel tot de overheid, maar ook tot de academies en de federatie/sector van de amateurkunsten.

Hieronder sommen we de kernaanbevelingen van dit advies op. Verder in de tekst lichten we deze uitgebreid toe en doen we nog andere concrete aanbevelingen.

Leren en kwalificeren

- Werk een legistiek kader uit zodat het dko diplomagerichte opleidingen kan inrichten als onderdeel van een tweedekansleerweg.
- Betrek bij de concrete uitwerking het volwassenenonderwijs als partner, gezien het luik aanvullende algemene vorming (AAV) deel uitmaakt van het volwassenenonderwijs.
- Maak een beroepskwalificatie op voor die opleidingen waarvoor er nog geen beschikbaar is.
- Onderzoek of het huidige aanbod levenslang leren voldoende faciliteert.

Een actueel en innovatief aanbod

- Herbekijk de scheefgetrokken verhouding tussen programmatie- en rationalisatienormen.
- Herbekijk de programmatie- en rationalisatienormen en de berekening ervan voor alle graden en voor de kortlopende studierichtingen.
- Stop de verdoken programmatiestop: honoreer bij de aanvragen voor onderwijsbevoegdheden de kwaliteitsvolle dossiers.
- Breid Dataloep uit voor het dko en ontwikkel de DataWijzer ook voor het dko.

Samenwerken met en in het dko

- Verfijn het organisatorische-administratieve luik van een alternatieve leercontext (ALC), zodat het mogelijk wordt om verschillende modellen te hanteren en zo ook door te geven aan de verificatie.
- Versoepel de regelgeving van de ALC zodat ook samenwerkingen met bedrijven en kunstenaars beter mogelijk zijn.
- Zorg er, in navolging van het decreet amateurkunsten, expliciet voor dat bij de samenstelling van adviesorganen en -commissies de (praktijk)kennis van beide sectoren aanwezig is.
- Kantel de middelen voor Kunstkuur terug in het dko in en werk een kader uit, zodat alle academies met andere onderwijsniveaus kunnen samenwerken.
- Maak het mogelijk om onderwijsbevoegdheid te krijgen op het niveau van een vak, zodat duurzame samenwerking mogelijk is.

Organisatie en financiering

- Voer de voorstellen uit ons advies Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs⁷ uit.
- Geef alle academies de middelen waar ze recht op hebben, zowel werkingsmiddelen als omkadering.
- Voorzie voor alle academies voldoende middelen en een extra kader voor de secundaire processen.
- Breng de SES-kenmerken in rekening bij de financiering van de academies.

⁷ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs](#). 8 maart 2022

- Voorzie in investeringen in infrastructuur om meer en beter te kunnen inspelen op wat leerlingen dko nodig hebben.

3 Het deeltijds kunstonderwijs door een andere bril

Ons deeltijds kunstonderwijs is uniek en daar zijn we trots op. In de conceptnota over het niveaudecreet⁸, waarin verwezen wordt naar een onderzoek van de OESO⁹, stond al dat het dko relevant is en een meerwaarde voor de lerende biedt.

Naast artistieke ontplooiing draagt het deeltijds kunstonderwijs op een positieve manier bij tot de algemene ontwikkeling en de persoonsontwikkeling en is het een *verrijking op verschillende vlakken*. Uit een onderzoek over de impact van volwasseneducatie¹⁰ blijkt bovendien dat het volgen van een opleiding een positief effect heeft op sociale inclusie. Gezien het feit dat ook in het deeltijds kunstonderwijs volwassenen les volgen, houden we hier een pleidooi om ervoor te zorgen dat de drempels zo laag mogelijk zijn en dat het aanbod afgestemd is op de lokale leervraag (zie hoofdstuk 5).

Hoe die verrijking verschillende vormen kan aannemen, laten we in dit hoofdstuk zien.

3.1 “Het creatieve is een partner in het traject van ZIJN naar WORDEN”

Deze woorden zijn van dr. Peter Adriaenssens, kinder- en jeugdpsychiater, die op het symposium van de Vlor¹¹ een keynote bracht over het creatieve brein. We halen verschillende elementen uit zijn lezing hieronder aan.

De meerwaarde van het deeltijds kunstonderwijs wordt sinds enkele jaren ondersteund door de neurowetenschap. Zij stelt dat *creativity education een invloed op het brein heeft*¹²:

“All these neuroscientific findings have implied that education and training focusing on music, attentional control, and working memory can significantly change an individual’s brain structurally and functionally. It can improve innovation-related cognitive skills, including motor and auditory skills, executive attention, intelligence and working memory.”

“These neuroscientific research findings have suggested that formal arts education may enhance creativity abilities, improvisation and generating alternative ideas in particular.”

Het brein ontwikkelt zich heel het leven: zenuwcellen maken vertakkingen en verbindingen door een explosie aan zintuiglijke indrukken. Essentieel voor onze ontwikkeling zijn relaties: door interactie met anderen doen we indrukken op, leren we, ontwikkelen we. Creativiteit stimuleert het brein: kunsteducatie komt langs een andere kant binnen in het brein, niet frontaal zoals klassieke

⁸ Vlaamse Regering, [Conceptnota dko](#). November 2015.

⁹ Winner, E., Goldstein, T., Vincent-Lancrin, S., *Art for art’s sake. Overview*, OECD Publishing, 2013: “Mensen met een kunstopleiding spelen een significante rol in het opzetten van innovatieve processen. Inzetten op de kunsten wordt daardoor een onmiskenbare dimensie van de strategie die een land kan inzetten voor innovatie”

¹⁰ De Greef, M. et al., [Differential outcomes of adult education on adult learners’ increase in social inclusion](#), Studies in continuing education, 2014.

¹¹ Vlor, Symposium “[Het deeltijds kunstonderwijs. 5 jaar na het nieuwe decreet](#)”. 9 mei 2023.

¹² Zhou, K., [What Cognitive Neuroscience Tells Us About Creativity Education: A Literature Review](#). Global Education Review Vol. 5 No 1 (2018)

lessen op school. Er worden meer verbindingen tussen de zenuwcellen van ons cognitieve en ons emotionele brein gelegd. Zo trainen we ook ook onze *executieve functies* (werkgeheugen, emotieregulatie, aandacht houden, planning en organisatie, responsinhibitie, cognitieve flexibiliteit, metacognitie) verder.

Daarnaast leven we in een heel talige maatschappij, met een stijging van mentale problemen en angsten. De taal van woorden is niet de enige manier om over emoties te praten. Ook via dans, muziek, beelden... kan je emoties uiten en werken aan een brug tussen denken en voelen.

3.2 Dko als trigger voor innovatief en creatief vermogen

Een mooi voorbeeld van de versterking van het innovatief en creatief vermogen is de Vlaamse ondernemster Katrien Herdewyn die met haar label Elegnano¹³ (hoogtechnologische designerschoenen die niet vuil worden) de link legt tussen haar doctoraat in de nanotechnologie en de opleiding schoenontwerp, die ze in het dko volgde.

3.3 Kunst moet er zijn om de kunst¹⁴

Gert Biesta, Nederlands onderwijspedagoog, is van mening dat kunstonderwijs geen rechtvaardiging nodig heeft. Kunst hoeft geen bepaald nut te hebben, maar mag er gewoon zijn.

Kunstonderwijs is sowieso een verrijking: “Kunst biedt een unieke mogelijkheid voor onderwijs dat niet smal wil scholen, maar breed wil vormen.” Biesta ziet drie doeldomeinen in het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en subjectivering of persoonsvorming. In dat laatste domein gaat het over de taak die het onderwijs heeft om bij de ander het verlangen te wekken om op een volwassen manier in de wereld te willen zijn. Kunst kan daar op drie vlakken een rol in spelen:

- Kunst is de dialoog van de mens met de wereld: door weerstand te ervaren leer je ergens in het midden tussen overwinnen of terugtrekken te komen.
- In kunst verken je je eigen verlangens en leer je je grenzen kennen en daarmee aan de slag gaan. Dat helpt om op een volwassen manier in de wereld te staan.
- Kunst is voelen voor en willen van de wereld: twee manieren om ons met de wereld te verbinden.

Conclusie van dit hoofdstuk:

De Vlor vraagt om deeltijds kunstonderwijs als intrinsiek waardevol te benaderen.

- Bevorder het idee dat kunstonderwijs op zichzelf waardevol is, los van strikte instrumentele doelen.
- Erken de rol van kunstonderwijs in de bredere vorming van individuen (zoals Gert Biesta benadrukt) en integreer deze filosofie in het onderwijsbeleid.

¹³ www.elegnano.com

¹⁴ [Gert Biesta over kunst en onderwijs - Kunstgebouw en De betekenis van kunst in het onderwijs. Gert Biesta opent Musework Live 2021-festival dat gaat over 'kritische kwaliteit' - Stichting Beroepseer](#)

4 Deeltijds kunstonderwijs is onderwijs

Sinds september 2018 is het deeltijds kunstonderwijs volwaardig geïntegreerd in het Vlaamse onderwijslandschap. De Vlor beschouwt deze decretale verankering als een erkenning van het dko. Toch botst het dko op enkele problemen, die verhinderen dat het optimaal binnen onderwijs kan functioneren.

4.1 Onderwijskwalificering

In het decreet is een opening gecreëerd om via een opleiding in het dko een onderwijskwalificatie te behalen¹⁵. In verschillende adviezen¹⁶ heeft de Vlor gevraagd om hier werk van te maken, maar dat is tot nu toe nog niet gebeurd. Dit maakt dat er via het dko geen tweedekansleerweg op maat mogelijk is voor ongekwalificeerde uitstromers met een kunstprofiel (kso). De enige mogelijke tweedekansleerweg voor leerlingen uit het vroegere secundair kunstonderwijs binnen hun interessedomein waren de richtingen Beeldende kunst en Muziek bij de examencommissie. Vanaf schooljaar 2023-2024 kan je daarvoor niet meer inschrijven: de opleidingen worden uit het aanbod geschrapt. Er bestaat dus geen alternatieve leerweg meer die op maat is van leerlingen uit het domein Kunst en Creatie.

In het rapport *Screening regelgeving levenslang leren*¹⁷ komt het ontbreken van de mogelijkheid om een onderwijskwalificatie te behalen (in samenwerking met het volwassenenonderwijs) ook naar boven als een belemmering van levenslang leren.

De Vlor vraagt daarom met aandrang:

- om een legistiek kader uit te werken of het huidige legistische kader te operationaliseren zodat het dko diplomagerichte opleidingen kan inrichten als onderdeel van een tweedekansleerweg;
- om bij de concrete uitwerking het volwassenenonderwijs als partner te betrekken, gezien het luik aanvullende algemene vorming (AAV) deel uitmaakt van het volwassenenonderwijs;
- om deze tweedekansleerweg af te stemmen op de andere, bestaande tweedekansleerwegen, onder meer voor de inschrijvings- en toelatingsvoorwaarden.

4.2 Beroepskwalificaties

Wie slaagt in een studierichting van de vierde graad of in de kortlopende studierichting schrijver behaalt een beroepskwalificatie (BK)¹⁸. Op dit moment kan het dko twintig verschillende

¹⁵ Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#). (Art. 4-5)

¹⁶ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over het voorontwerp van decreet betreffende deeltijds kunstonderwijs](#). 27 juni 2017

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [De implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#). 15 mei 2019

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Screening regelgeving levenslang en levensbreed leren in het volwassenenonderwijs](#). 12 januari 2021

Vlor, Algemene Raad. [Onderwijsdecreet XXXIV](#). 14 september 2023.

¹⁷ Desmedt, E. & Nackaerts, I. (2023). [Screening regelgeving levenslang leren](#). Ideaconsult.

Zie ook: Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Screening regelgeving levenslang en levensbreed leren in het volwassenenonderwijs](#). 12 januari 2021

¹⁸ Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#). Art 5: Voor leerlingen van de vierde graad die uitstromen naar kunstbeoefening in de vrije tijd of de arbeidsmarkt gelden beroepskwalificaties.

beroepskwalificaties uitreiken, waarvan vijftien met de titel van amateurkunstenaar¹⁹. Het woord amateur wordt hier gebruikt in de betekenis van liefhebber en de beroepskwalificatie leidt niet tot een beroep, maar beklemtoont wel de maatschappelijke rol die een amateurkunstenaar opneemt. Omdat 'amateur' voor veel mensen een negatieve connotatie heeft, vragen we om voor deze BK's een andere benaming te zoeken. Ook de amateurkunstensector was hiervoor geen vragende partij.

Academies hebben moeite met het **concept (o.a. het taalgebruik) van de BK's**. Deze zorg is echter niet nodig als de leerplannen gerealiseerd worden. De leerplannen dekken de competenties uit de BK's af en zijn goedgekeurd door de Onderwijsinspectie. Wel mogen de basiscompetenties, zoals ze in het decreet beschreven staan, en de beroepskwalificaties meer in lijn liggen. Dat is nu onvoldoende.

Daarnaast blijft de Vlor het moeilijk hebben met de **inschaling** van de verschillende beroepskwalificaties amateurkunstenaar. Zo wordt er in verschillende disciplines een onderscheid tussen creërend (BK4) en vertolkend amateurkunstenaar (BK3) gemaakt. Het is onduidelijk waarom dat verschil in inschaling er is en bovendien onlogisch want het zijn evenwaardige opleidingen.

De Vlor doet de volgende aanbevelingen:

- Zoek een andere benaming voor amateur.
- Blijf de goedgekeurde leerplannen als uitgangspunt nemen om een BK uit te reiken.
- Maak een BK op voor die opleidingen waarvoor er nog geen beschikbaar is.

4.3 Dko en levenslang leren

Het dko neemt een unieke plaats in het Vlaamse onderwijslandschap in. Het biedt opleidingen aan voor zowel kinderen, jongeren als volwassenen en beslaat zo de hele opleidingsladder. Wie wil, kan in het dko zijn hele leven verder leren. Het is een toegankelijk opleidingsaanbod, gericht op artistieke ontplooiing en levensbreed leren²⁰.

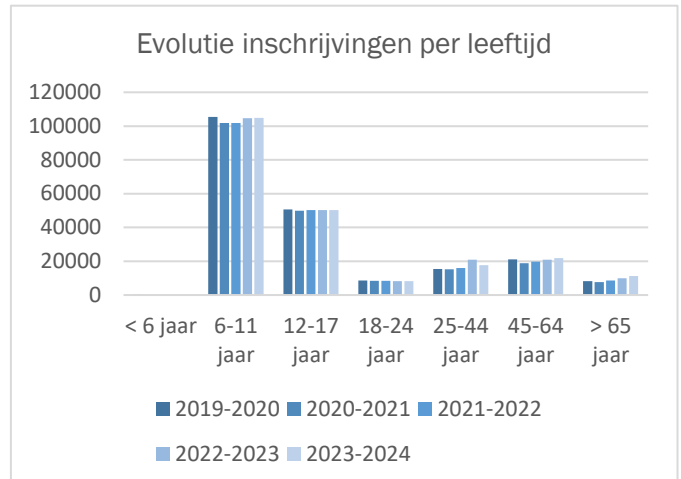
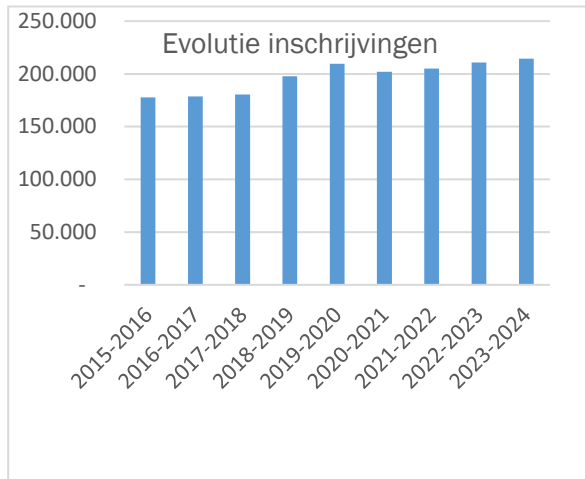
Uit de cijfers²¹ blijkt een stijgende interesse voor een opleiding in het dko, niet alleen bij minderjarigen, maar ook bij volwassenen, buiten een kleine terugval in het schooljaar na het begin van de covidpandemie.

¹⁹ Juweelontwerper/goudsmid, kantwerker, siersmid/kunstsmit, restauratievakman meubel, amateur beeldend kunstenaar, amateur choreograaf, amateur cineast, amateur creërend acteur, amateur creërend danser, amateur creërend muzikant, amateur dirigent, amateur dj, amateur fotograaf, amateur literair schrijver, amateur ontwerper, amateur regisseur podiumkunsten, amateur vertolkend acteur, amateur vertolkend danser, amateur vertolkend muzikant, beiaardier.

²⁰ Desmedt, E. & Nackaerts, I. (2023). [Screening regelgeving levenslang leren](#). Ideaconsult.

²¹ De cijfers van schooljaar 2023-2024 zijn nog niet geïnterpreteerd.

Om optimaal te kunnen aansluiten bij de leervraag van volwassenen zou het dko naast het basisaanbod ook nog beter moeten kunnen inspelen op de specifieke nood aan kortlopende of flexibele trajecten. In zijn advies over microcredentials²² benoemt de Vlor het potentieel om in het dko microcredentials te verwerven door het volgen van verschillende trajecten zoals kortlopende studierichtingen, leeractiviteiten op maat, individuele/geïndividualiseerde trajecten en terugkommomenten/-trajecten.

De leeractiviteiten op maat, die gekenmerkt worden door hun flexibiliteit en korte duur zijn een prima structuur om een afwisselend en innovatief aanbod voor levenslang leren in te richten. Helaas krijgen academies daar geen specifieke omkadering²³ voor, wat voor een drempel zorgt om dit veelvuldig te organiseren en nog meer op levenslang en levensbreed leren in te zetten.

Daarnaast komen ook de huidige flexibele trajecten (zowel de trage als de snelle) onvoldoende tegemoet aan de vraag of botsen ze op organisatorische drempels zodat ze niet volop benut worden.

De Vlor vraagt om:

- te onderzoeken of het huidige aanbod dko levenslang leren voldoende faciliteert;
- de regelgeving voor leeractiviteiten op maat aan te passen en hiervoor specifieke omkadering en middelen te voorzien;
- de kwalificatiebewijzen van het dko op te nemen in de LED (Leer- en ervaringsbewijzendatabank).

²² Vlor, Algemene Raad. [Microcredentials als instrument om levenslang en levensbreed leren te stimuleren](#). 26 oktober 2023

²³ Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#). Art. 73, §4: *Maximaal vijf percent van de lestijden, berekend volgens de bepalingen, vermeld in artikel 69 tot en met 72, kunnen aangewend worden om leeractiviteiten op maat, vermeld in artikel 4, derde lid, te organiseren. Leeractiviteiten op maat kunnen alleen ingezet worden voor de doelstellingen, vermeld in artikel 4, derde lid.*

5 Aanbod

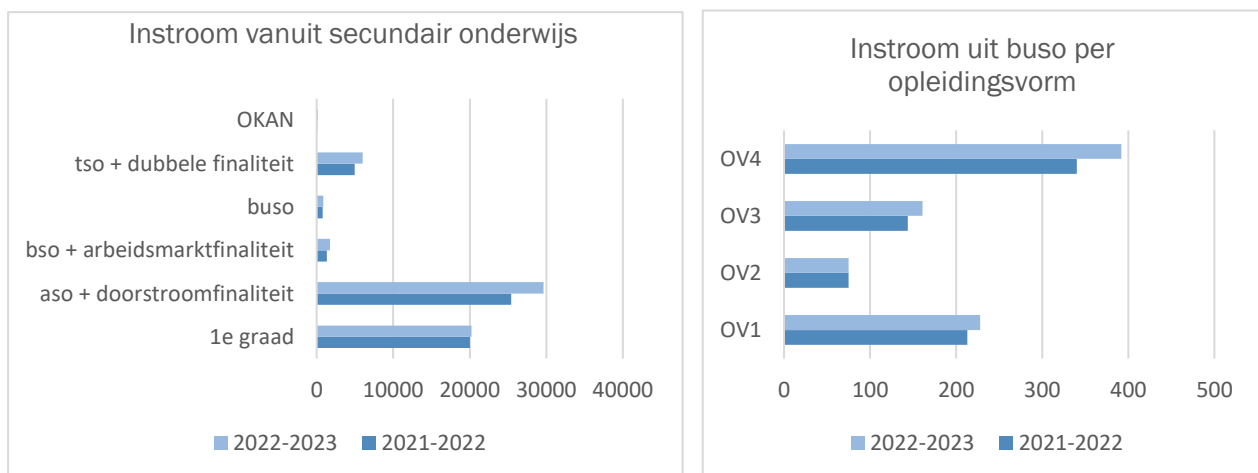
5.1 Een kwalitatief aanbod realiseren

In hoofdstuk 4 kwam al naar voor dat sinds de invoering van het nieuwe decreet meer en meer mensen, zowel jong als oud, de weg vinden naar het dko.

Een van de opdrachten van het dko, zoals beschreven in artikel 4 van het niveaudecreet, is het aanbieden van innovatief artistiek onderwijs en inspelen op de lokale noden/leerbehoeften. Om dat te kunnen doen, is het van belang dat een academie een goede **omgevingsanalyse** kan maken, liefst **op basis van data**. En daar wringt het schoentje: er zijn weinig data waar een academie vrij over kan beschikken. In Dataloep zijn enkel cijfers over het aantal inschrijvingen beschikbaar, terwijl een school in het reguliere onderwijs over veel meer data kan beschikken, zoals bijvoorbeeld leerlingenkenmerken, attesteringen, doorstroomcijfers richting hoger onderwijs of arbeidsmarkt ... Een ander instrument is de DataWijzer van de Onderwijsinspectie, dat elke school een eigen online dashboard biedt met actuele en beschikbare data gerelateerd aan het referentiekader voor onderwijskwaliteit (het OK), die ze ook tegenover referentiegroepen kan positioneren. Dit instrument is momenteel echter niet uitgewerkt voor het dko, dat nochtans ook aan de verwachtingen van het OK moet voldoen.

Het rapport van het Rekenhof²⁴ uit 2021 gaf al aan dat een academie niet over data van de SES-kenmerken van haar eigen leerlingen kan beschikken. Dat maakt het moeilijk om een gericht beleid te voeren, zowel op vlak van rekrutering als van een eerlijk kansenbeleid op pedagogisch vlak. Bovendien voorziet de overheid geen structurele middelen voor het dko om een gelijkekansenbeleid te voeren²⁵.

In de volgende grafieken²⁶ gaan we dieper in op de achtergrond van leerlingen in het dko. We zien dat de leerlingen secundair onderwijs in het dko voornamelijk uit het aso en de doorstroomfinaliteit komen en veel minder uit het bso/de arbeidsmarktfinaliteit en uit het tso/de dubbele finaliteit. Ook de instroom vanuit het buso is heel beperkt.

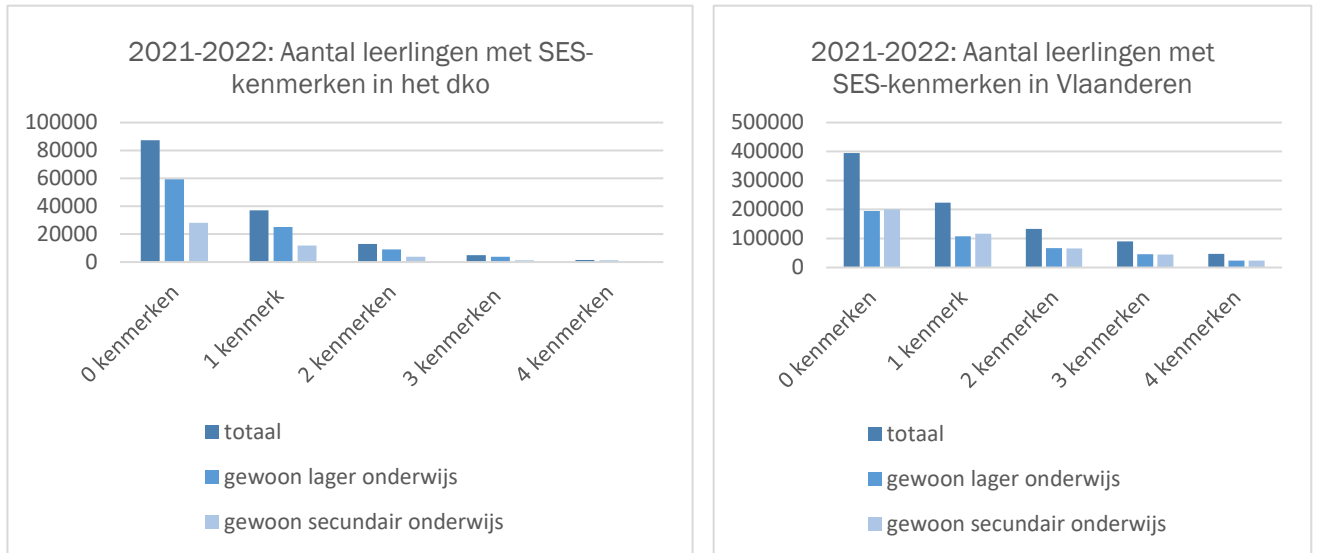

²⁴ Rekenhof (2021), [Deeltijds kunstonderwijs. Afstemming en toegankelijkheid van het aanbod](#).

²⁵ idem

²⁶ We baseren ons op het cijfermateriaal dat we van Agodi en van de cel data van het leerplichtonderwijs van het departement Onderwijs en Vorming kregen.

Als we kijken naar het aantal leerlingen gewoon lager en gewoon voltijds secundair onderwijs dat in het dko aantikt op de verschillende SES-kenmerken, stellen we vast dat de grootste instroom uit de groep komt zonder SES-kenmerken. Ter vergelijking een overzicht van het aantal leerlingen met SES-kenmerken in het gewone voltijdse leerplichtonderwijs.

Als we dit omzetten naar percentages, dan krijgen we volgende tabel:

	dko	Vlaanderen
0 kenmerken	60,74%	44,44%
1 kenmerk	25,73%	25,20%
2 kenmerken	9%	14,94%
3 kenmerken	3,49%	10,16%
4 kenmerken	1,05%	5,27%

Het is duidelijk dat het volgen van een opleiding in het dko voor leerlingen met meerdere SES-kenmerken nog geen evidentie is. Hoewel dus het leerlingenaantal in het dko stijgt, ligt er nog een grote uitdaging om meer kansengroepen te bereiken. Veel academies maken al meer werk van ouderbetrokkenheid en toegankelijker communicatie en proberen op die manier laagdrempeliger te werken.

De Vlor doet volgende aanbevelingen:

- Breid Dataloop uit voor het dko.
- Ontwikkel de DataWijzer ook voor het dko.
- Responsabiliseer en faciliteer de softwareleveranciers om een performant administratief systeem uit te bouwen.
- Breng de SES-kenmerken in rekening bij de financiering van de academies, zoals ook het Rekenhof suggereerde.
- Zorg ervoor dat iedereen, ook specifieke doelgroepen, zich in het aanbod en de invulling ervan (blijven) herkennen.

5.2 Programmatie

5.2.1 Programmatie- en rationalisatienormen²⁷

De programmatie- en rationalisatienormen in de eerste graad zijn te hoog. Nochtans was het de bedoeling van het nieuwe decreet om voor meer nabijheid te zorgen. Juist voor deze leeftijdsgroep is het een belangrijk element om wel of niet naar een academie te gaan. Dat bleek al uit een analyse over aanbod en participatie uit 2011²⁸. De hoge normen werken dus drempelverhogend, zeker voor kansengroepen. Specifiek voor de rationalisatie is de bijkomende factor 'aantal vestigingsplaatsen' een probleem wanneer de academie de opleiding op verschillende plaatsen, bijvoorbeeld naschools of leerlingnabij, wil aanbieden. De hoge rationalisatienormen in combinatie met de factor 'aantal vestigingsplaatsen' maken dit heel moeilijk.

Ook in andere graden komen academies in de problemen door de strakke programmatie- en rationalisatienormen. Voor verschillende structuuronderdelen is de verhouding tussen beide normen bovendien scheefgetrokken. We geven het voorbeeld van muziekgeschiedenis: om dit te mogen programmeren, moeten er minstens 24 leerlingen zijn (als de academie in een dichtbevolkt gebied ligt). Om na oprichting financieerbaar te blijven, moeten er minstens acht leerlingen zijn. Dat is een groot verschil. Een ander voorbeeld is schrijver. De programmatienorm (in een dichtbevolkt gebied) ligt op negen, de rationalisatienorm is drie leerlingen. Dat is opnieuw drie keer minder.

In 2019-2020 zaten 141 academies in een genadejaar voor 19 structuuronderdelen: dat betekent dat ze op 1 oktober van dat schooljaar te weinig leerlingen in een structuuronderdeel hadden om het schooljaar nadien datzelfde structuuronderdeel te mogen blijven inrichten. In 2022-2023 ging het over 98 academies voor 15 structuuronderdelen (in de coronajaren 2020-2021 en 2021-2022 werden de rationalisatienormen niet toegepast).

Bijkomend probleem is dat wanneer een academie voor welke opleiding dan ook een rationalisatienorm niet haalt, ze geen nieuwe structuuronderdelen kan oprichten, ook al werd de onderwijsbevoegdheid toegekend. Zo kan het dus voorkomen dat een academie die volgens de rationalisatienorm een leerling muziekgeschiedenis te weinig heeft, niet kan starten met het nieuwe structuuronderdeel specialisatie dans, dat in een ander domein ligt. Op die manier werken de soms strikte rationalisatienormen als een verdoken programmatiestop.

Genadejaar Structuuronderdeel	Aantal academies			
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
1ste graad Beeldende en audiovisuele kunsten		5	4	4
1ste graad Muziek	3	11	7	8
1ste graad Woordkunst-drama	6	14	14	17
1ste graad Dans		1	3	
2de graad Beeldende en audiovisuele kunsten	22			
2de graad volwassenen Muziek	1	1		
2de graad Woordkunst-drama	2	3	5	5
3de graad Dans	4	3	3	4

²⁷ Art. 119-129 uit niveaudecreet dko

²⁸ Vermeersch, L. et al. (HIVA 2011). [Wie speelt de eerste viool? Gedifferentieerde inschrijvingsgelden en participatie aan het deeltijds kunstonderwijs](#). Onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

3de graad jongeren Beeldende en audiovisuele kunsten	1	1	2	1
3de graad volwassenen Beeldende en audiovisuele kunsten	18	13	7	12
3de graad Woordkunst-drama	1		1	
4de graad Dans	7	2	4	3
4de graad Woordkunst-drama	1	2	1	2
Beeldende en audiovisuele cultuur	5	4	2	5
Danscultuur	2			
Domeinoverschrijdende initiatie	9	5	11	9
Muziekcultuur	19	6	6	6
Muziekgeschiedenis	33	12	15	17
Schrijver	3	2		2
Woordkunst en dramacultuur	3		2	3
TOTAAL	141	85	87	98
Genadejaar domein				
Woordkunst-drama	2			
Dans				1
Beeldende en audiovisuele kunsten		1		

Het voorbeeld van muziekgeschiedenis is niet willekeurig gekozen: uit de cijfers van genadejaren voor academies valt op dat veel academies een genadejaar hebben doordat ze te weinig leerlingen voor dit structuuronderdeel hebben. Het is een voorbeeld van een beschouwend vak, dat zorgt voor verdieping in een opleiding. Ook voor andere (kortlopende) beschouwende structuuronderdelen liggen de normen hoog, wat maakt dat dit de eerste vakken zijn die geschrapt worden. Daardoor krijg je een verschraling van het aanbod.

De Vlor vraagt om:

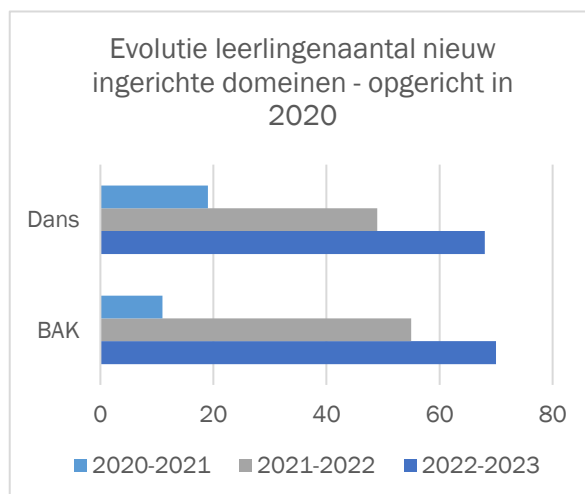
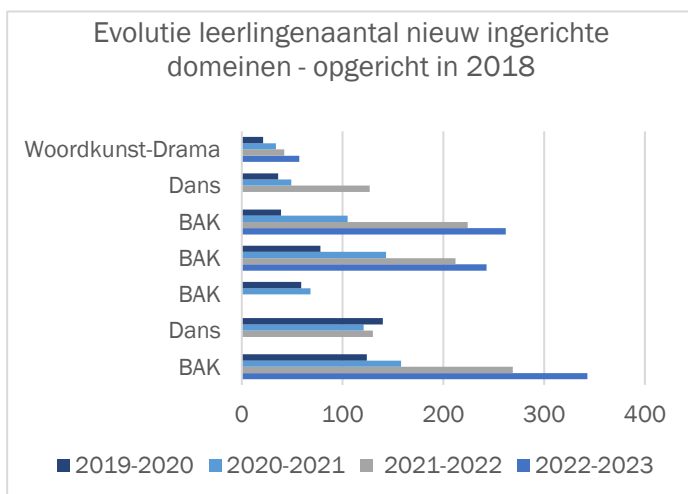
- de rationalisatienormen voor de eerste graad te verlagen;
- de verhouding tussen programmatie- en rationalisatienormen opnieuw te bekijken;
- de programmatie- en rationalisatienormen en de berekening ervan voor alle graden en voor de kortlopende studierichtingen te herbekijken.

5.2.2 Geen nieuwe programmatiestop

Het nieuwe decreet maakte een einde aan de programmatiestop die er tot dan toe was en zorgde voor een nieuwe programmatieprocedure. De Vlor geeft jaarlijks advies aan de minister van Onderwijs over de aanvragen voor onderwijsbevoegdheden. Sinds enkele jaren stelt de Vlor vast dat er systematisch goede dossiers, die ook een positief advies van de ambtelijke adviescommissie krijgen, geweigerd worden. Het argument is dat er te weinig budgettaire ruimte is. Het is bijna onmogelijk om op deze manier in te spelen op lokale noden en innovatief te zijn, zoals het decreet vraagt.

Uit onderstaande grafieken blijkt dat het leerlingenpotentieel in nieuw ingerichte domeinen aanwezig is. Academies maken dus weloverwogen keuzes en vragen zeer bewust een onderwijsbevoegdheid aan.

Daarom vraagt de Vlor opnieuw²⁹ om kwaliteitsvolle dossiers te honoreren en geen verdoken programmatiestop in te voeren.

6 Horizontale en verticale samenhang

De invoering van het nieuwe decreet zorgde voor nieuwe einddoelen en meer vrijheid voor de artistieke en pedagogische invulling binnen een academie. We stellen vast dat de samenwerking tussen vakken en ook over de domeinen heen vergroot is. Toch is dit nog niet voldoende het geval volgens het verkennend onderzoek van de onderwijsinspectie³⁰, dat stelt dat de horizontale en verticale samenhang voor veel academies nog werk in uitvoering is. Eigenlijk is er veel vrijheid, maar die wordt nog niet voldoende benut.

Er is momenteel sprake van twee snelheden: de ene academie staat al ver, de andere staat nog aan het begin. Wat zijn de succesfactoren van de eerste groep academies en op welke drempels botst die laatste groep van academies dan?

Succesfactoren:

- voldoende tijd nemen om een goede overlegstructuur uit te bouwen;
- als team met een open blik kijken naar de mogelijkheden die er zijn;
- voldoende beleidsvoerend vermogen hebben.

Drempels:

- de versnipperde opdrachten, verspreid over academies;
- het lerarentekort;

²⁹ Zie ook: Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Aanvragen voor bijkomende programmering in het dko - schooljaar 2022-2023](#). 18 mei 2022 en Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Bijkomende onderwijsbevoegdheid in het deeltijds kunstonderwijs - schooljaar 2023-2024](#). 28 maart 2023

³⁰ Onderwijsinspectie. November 2022. [Academiebeleid in uitdagende tijden. Verkennende onderzoeken in het deeltijds kunstonderwijs](#). Toelichting op de Spiegeldag 2023: [Spiegeldag 2023 - Verkennende onderzoeken in het deeltijds kunstonderwijs \(1\).pdf](#)

- de beperking dat een samenwerking enkel mogelijk is tussen vakken binnen de onderwijsbevoegdheid. Dat maakt duurzame samenwerkingen/projecten onmogelijk.

Om de horizontale en verticale samenwerking te versterken, vraagt de Vlor om:

- het mogelijk te maken om onderwijsbevoegdheid te krijgen op het niveau van een vak;
- tijd, middelen en ruimte te voorzien om dit proces mee te begeleiden en te ondersteunen.

7 Samenwerken

Samenwerking met het dko wordt soms wat eng bekeken door enkel te verwijzen naar de mogelijkheid van een alternatieve leercontext (7.1). In de praktijk zien we echter dat er veel meer samenwerkingsmogelijkheden zijn, bijvoorbeeld bij het opzetten van producties, het bemannen van juryverdedigingen, bij de organisatie van lokale uitwisselingsprojecten enzovoort. Bovendien doet de hyperfocus op de alternatieve leercontext geen recht aan alle academies die al op een of andere manier samenwerken met andere organisaties, professionele kunstenaars, scholen en amateurkunstverenigingen. Niet alleen op lokaal niveau, maar ook op Vlaams niveau bestaan vandaag trouwens al samenwerkingen en uitwisselingen, die door de overheid verder ondersteund kunnen worden.

7.1 De alternatieve leercontext

In art. 57 van het decreet deeltijds kunstonderwijs³¹ wordt de mogelijkheid voor een leerling om bepaalde competenties te verwerven door relevante activiteiten binnen een alternatieve leercontext (ALC), toegelicht. Een leerling kan dit pas na overleg met de directeur en betrokken leerkrachten doen. De ALC moet aan verschillende voorwaarden voldoen:

- De verantwoordelijke van de alternatieve leercontext biedt een kwaliteitsvolle leeromgeving aan.
- De verantwoordelijke van de alternatieve leercontext voorziet structurele inhoudelijke begeleiding van de leerling die het realiseren van de basiscompetenties, specifieke eindtermen of beroepskwalificatie mee garandeert.
- De leeractiviteiten in de alternatieve leercontext vinden plaats in een gebouw dat voldoet aan de normen inzake woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Om te zien of een ALC aan deze kwaliteitseisen voldoet, moet de academie over een *toetsingsinstrument* beschikken, dat door de onderwijsinspectie gevalideerd is.

Daarnaast blijft de academie verantwoordelijk voor het leerproces van de leerling. Ze maakt een afsprakenkader met alle betrokkenen en evalueert de leerling.

In onderstaande grafiek zien we de evolutie van de ALC sinds de start van het decreet. Binnen het domein muziek is dit een bescheiden succes, in de andere domeinen is er nauwelijks tot geen sprake van alternatieve leercontexten. Dat is jammer, want een ALC biedt veel kansen aan de lerende.

³¹ Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#)

Waarom is het maar een beperkt succes? Academies botsen op enkele hindernissen bij de organisatie van een ALC, die we hieronder beschrijven.

7.1.1 Organisatorische drempel(s)

De makkelijkste vorm van ALC in organisatie en registratie is een vakvervangende activiteit die een volledig schooljaar duurt. Daarom is het ook eenvoudiger om in het domein muziek een ALC te organiseren, door bijvoorbeeld het vak groepsmuziceren te vervangen door wekelijkse deelname aan de repetities en concerten van een plaatselijke vereniging.

Hoewel een ALC geen volledig schooljaar hoeft te duren, is in dat geval de organisatie voor een academie administratief en praktisch een pak moeilijker. De samenstelling van de groep wordt gewijzigd, de registratie voor de verificatie (lesmomenten en aan- en afwezigheden) in de administratieve software is niet evident en rigide. Binnen het domein woordkunst een leerling outsourcen naar een plaatselijke theaterproductie van enkele maanden is hierdoor veel moeilijker. Ook een samenwerking met een bedrijf, zelfstandig ondernemer of een kunstenaar duurt soms maar een korte periode. Ook in de praktijk zou het mogelijk moeten zijn om een ALC te doen en technieken te leren en in te oefenen bij bijvoorbeeld een (kunst)fotograaf, een kledingontwerper, een meubelrestaurateur, een drukker, een bronsgieterij ...

7.1.2 Onduidelijke regelgeving

Het toetsingsinstrument is weinig gedefinieerd. Wat verwacht de overheid juist van de academie? In het Besluit³² staat het als volgt:

Het toetsingsinstrument vermeld in artikel 57, tweede lid, van het decreet van 9 maart 2018 bevat alleen criteria die de kwaliteit van de leeromgeving garanderen. De onderwijsinspectie valideert het toetsingsinstrument als de criteria representatief, betrouwbaar en transparant geformuleerd zijn. De onderwijsinspectie spreekt zich niet uit over de inhoud van de criteria.

In de praktijk leiden de historisch verschillende interpretaties van de toetsingsinstrumenten soms tot spanningen.

³² Vlaamse Regering. 4 mei 2018. [Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het opleidingsaanbod, de organisatie, de personeelsformatie, de inning van het inschrijvingsgeld en de certificering van het deeltijds kunstonderwijs](#)

Conclusie: de Vlor is ervan overtuigd dat de ALC veel beter kan renderen, ook buiten het domein Muziek. Maar daarvoor zijn enkele wijzigingen nodig.

- Verfijn het organisatorische-administratieve luik van een ALC, zodat het mogelijk wordt om verschillende modellen te hanteren en zo ook door te geven aan de verificatie.
- Versoepel de regelgeving van de ALC zodat ook samenwerkingen met bedrijven en kunstenaars beter mogelijk zijn.
- Stuur het toetsingsinstrument bij. Samen met de Onderwijsinspectie zouden heldere criteria opgesteld kunnen worden, die op elke ALC van toepassing zijn.

7.2 Andere samenwerkingen

In het **decreet buitenschoolse opvang en activiteiten** ³³ (art 7-8-9) wordt expliciet naar het dko verwezen als één van de mogelijke partners. Deze samenwerking is zeker een kans voor het dko en biedt heel wat mogelijkheden, maar houdt ook enkele gevaren in. Zo is een opleiding in het dko een traject, dat een engagement van de leerling en zijn ouder(s) vereist. Het dko is geen vrijblijvende opvang.

Op 6 maart 2024 keurde de Vlaamse Regering ook het **decreet amateurkunsten**³⁴ goed, waarin samenwerking met het dko en de professionele kunsten een van de vier krachtlijnen is. Deze samenwerking is vandaag al een beoordelingscriterium voor de amateurkunstenkoepels en dit wordt verder bevestigd in het nieuwe decreet. Zo wordt samenwerking met het dko een van de kernopdrachten en onderdeel van het vijfjarige beleidsplan van de koepelorganisaties voor amateurkunsten, waaraan de werkingsubsidies gekoppeld worden.

De Vlor doet nog enkele aanbevelingen om deze samenwerking succesvol te laten worden:

- Zorg ervoor dat de ALC niet de enige indicator van samenwerking is met de amateurkunsten.
- Zorg er expliciet voor dat bij de samenstelling van adviesorganen en -commissies de (praktijk)kennis van beide sectoren aanwezig is.
- Ga als overheid in overleg met beide sectoren samen wanneer dat nodig is.

7.3 Kunstkuur

Een andere vorm van samenwerking met het deeltijds kunstonderwijs zijn de Kunstkuurprojecten: lokale samenwerkingen van drie jaar tussen een academie en een basisschool, een secundaire school of een instelling hoger onderwijs. Samen, met eventueel een externe partner, dienen zij een projectaanvraag in die aan verschillende doelstellingen moet beantwoorden, die decretaal bepaald zijn³⁵:

- Het *cultureel bewustzijn en de culturele expressie* van de leerlingen versterken.
- Een *duurzaam delend netwerk* tot stand brengen voor het organiseren van culturele leeractiviteiten.
- De *toeleiding naar de academie* bevorderen van leerlingen met artistieke interesse en aanleg.

De gegunde Kunstkuren krijgen middelen (jaarlijkse werkingsmiddelen en extra puntenenveloppe) om hun project uit te voeren.

³³ Vlaamse Regering. 3 mei 2019. [Decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten.](#)

³⁴ Vlaamse Regering. 6 maart 2024. [Decreet over de ondersteuning van de amateurkunsten.](#)

³⁵ Art. 136 uit decreet dko, zie ook [Samen op weg met Kunstkuur | Cultuurkuur](#)

Het is goed dat die samenwerkingsmogelijkheden voorzien zijn, maar de Vlor betreurt dat het projectmiddelen zijn binnen een strak kader. Academies zijn hiervan afhankelijk om samenwerkingen op te zetten. De Vlor vraagt om een kader uit te werken, waardoor alle academies met andere onderwijsniveaus kunnen samenwerken. Bovendien is het nu niet mogelijk om de samenwerking na drie jaar, eventueel in een andere of kleinere vorm, verder te zetten. Verlenging van het project betekent het opnieuw doorlopen van de hele procedure: het is dus onzeker of het project opnieuw zal kunnen doorgaan. Ook worden niet alle projecten die aan de beoordelingscriteria voldoen, gegund, omdat het een gesloten enveloppe is. De idee dat na drie jaar ondersteuning de samenwerking duurzaam verankerd is, is een ideaalbeeld. Dat blijkt ook uit beide rapporten over Kunstkuur³⁶.

In de onderzoeken naar Kunstkuur worden enkele aanbevelingen gedaan, die de Vlor kan ondersteunen. Zo geven veel academies aan dat de beoordelingsprocedure door Canon Cultuurcel (nog) transparanter kan. Kunstkuur zou ook baat hebben bij flexibilisering: sommige projecten hebben meer tijd nodig dan drie jaar, andere minder.

Om duurzamere samenwerkingen met andere onderwijspartners te garanderen, beveelt de Vlor aan om op korte termijn:

- de beoordelingsprocedures transparanter te maken.

Op middellange termijn ziet de Vlor volgende oplossingen:

- Kantel de middelen voor Kunstkuur terug in het dko in en werk een kader uit, zodat alle academies met andere onderwijsniveaus kunnen samenwerken.
- Laat samenwerkingen ook door de andere betrokken onderwijsniveaus financieren, zodat de lasten en lusten gedeeld worden.

8 Organisatie en financiering

8.1 Het zorgbeleid baart zorgen

De invoering van het nieuwe decreet maakte het voor academies mogelijk om beter te kunnen inspelen op leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. In zijn advies *Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs*³⁷ gaat de Vlor uitgebreid in op de problemen waar een academie op botst als ze een goed zorgbeleid wil uitbouwen. We wijzen hier opnieuw op het belang van structurele toegang tot het clb. De clb's hebben onvoldoende middelen om ook het dko te kunnen bedienen en er is dus geen vaste samenwerking tussen de clb's en de academies. Dat gaat ten koste van de onderwijskansen van jongeren met specifieke onderwijsbehoeften en jongeren met zorgnoden in het dko. Dat leidt soms tot schrijnende situaties.

De Vlor vraagt daarom met aandrang om actie te ondernemen en de voorstellen uit zijn advies *Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs* uit te voeren. We **herhalen de kernvragen** uit dat advies:

³⁶ Onderwijsinspectie (23 mei 2023). [Beleidsevaluatie Kunstkuur](#).

Van Herreweghe, D. en Vermeersch, L. (2022). [Beleidsevaluatie Kunstkuur 2019-2022. Evaluatie van de voorwaarden en procedures voor kunstkuur samenwerkingen](#). HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving

³⁷ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs](#). 8 maart 2022

- Zorg dat het deeltijds kunstonderwijs mee opgenomen wordt in de opdracht van de centra voor leerlingenbegeleiding én voorzie daar ook de middelen voor.
- Voorzie extra ondersteuning, omkadering en middelen voor een performant zorg- en leerlingenbeleid.

8.2 Financiering

Om zijn opdracht goed te kunnen uitvoeren, heeft het dko voldoende middelen nodig. *De huidige middelen volstaan niet om te doen wat de overheid (vanuit het referentiekader onderwijskwaliteit) verwacht.* Een academie kan haar aanbod niet inrichten zoals ze wil en moet vaak keuzes maken. Academies streven kwaliteit na, maar botsen op limieten.

In wat volgt, zoomen we in op drie verschillende problemen met de financiering: de werkingsmiddelen, de omkadering – zowel lestijdenpakket als middenkader en administratieve omkadering - en de infrastructuur.

8.2.1 Werkingsmiddelen

Academies krijgen jaarlijks werkingsmiddelen, die ze kunnen gebruiken om materiaal aan te kopen, hun gebouwen te verwarmen en te onderhouden, ateliers in te richten, muziekinstrumenten aan te kopen om aan leerlingen te verhuren enzovoort. De manier waarop deze middelen berekend en toegekend worden, is in het nieuwe decreet behouden. De berekeningswijze is verschillend voor academies van het gesubsidieerd onderwijs en het GO!. Voor gesubsidieerde academies worden de werkingsmiddelen gebaseerd op het aantal toegekende lestijden waarop een academie per schooljaar recht heeft. Het bedrag per lestijd hangt af van het domein³⁸. Voor het GO! werkt men echter met een globale dotatie werkingsmiddelen, bestemd voor alle schoolbesturen waar de academies een onderdeel van uitmaken. In art. 84 van het niveaudecreet dko werd het bedrag voor de academies van het GO! gebetonneerd.

Volgens de audit van het Rekenhof in 2021³⁹ werd het *totale werkingsbudget voor alle academies vanaf 2020 verminderd*. Nochtans is het leerlingenaantal gestegen, net als de gezondheidsindex. Bovendien speelde de energiecrisis ook de academies parten.

Volgens hetzelfde rapport van het Rekenhof kunnen financiële drempels de participatie aan het dko bemoeilijken. Zeker voor de kansarme leerlingen is het belangrijk dat een academie een bewust kostenbeleid kan voeren en aan kostenbeheersing kan doen. Doordat academies stijgende kosten hebben en minder werkingsmiddelen krijgen, bestaat het risico dat de kosten aan de leerlingen doorgerekend worden, bijvoorbeeld door een hogere huur van een muziekinstrument of een hogere bijdrage voor bijkomende uitgaven, omdat academies onvoldoende zelf in materiaal kunnen voorzien. Dat staat haaks op de visie dat het dko breed toegankelijk moet zijn.

- Geef alle academies de werkingsmiddelen waar ze recht op hebben, gebaseerd op het reële leerlingenaantal.
- Indexeer de werkingsmiddelen voor 100%.

³⁸ Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs](#). Art. 83

³⁹ Rekenhof (2021), [Deeltijds kunstonderwijs. Afstemming en toegankelijkheid van het aanbod](#).

8.2.2 Omkadering (lestijdenpakket)

Voor de invoering van het niveaudecreet was er een besparing op de omkadering van de academies door te werken met aanwendingspercentages. In het nieuwe decreet verdwenen die als afzonderlijke berekeningsparameters, zonder dat de impact ervan ongedaan gemaakt werd. De vroegere aanwendingspercentages zijn verrekend in de nieuwe omkaderingscoëfficiënten: de besparing werd dus niet ongedaan gemaakt. Integendeel, de besparing werd op deze manier structureel verankerd in het decreet. Tegelijk voerde de overheid, boven op de ingekorte omkadering, meteen ook enkele nieuwe specifieke percentages van financierbaarheid in, bijvoorbeeld de beperking van het aantal financierbare leerlingen in de specialisatiegraad. Bovendien worden een aantal structuuronderdelen ondergefinancierd. *Academies ontvangen dus niet de volledige omkadering waar ze recht op hebben en er mag niet vanuit gegaan worden dat schoolbesturen kunnen bijpassen*⁴⁰. We verwijzen hier ook naar de eerdere adviezen⁴¹ die we hierover uitbrachten.

De Vlor vraagt om:

- de verrekende aanwendingspercentages op te heffen;
- elke academie de volledige omkadering te geven waar ze recht op heeft.

8.2.3 Middenkader en administratieve omkadering

Op dit moment krijgen enkel kunstacademies⁴² vanaf 400 leerlingen een beleidsondersteuner. Andere academies hebben hier geen recht op. Met de uitdagingen waar academies voor staan is een beleidsondersteuner nochtans geen overbodige luxe. Een beleidsondersteuner is bovendien geen apart ambt: het zijn extra uren-leraar, gekoppeld aan een vak. Ter vergelijking: in het volwassenenonderwijs werkt men met een puntenenveloppe voor bestuurs- en ondersteunend personeel.

Veel directeurs hebben nood aan een rechterhand, aan wie ze taken kunnen delegeren. Zo'n rechterhand zou veel verlichting betekenen.

Ook voor de secretariaten is er te weinig omkadering, omdat de overheid voor de berekening vertrekt van de gewogen financierbare leerlingen.

Onze aanbeveling:

- Voorzie voor alle academies, voldoende middelen en een extra kader voor de secundaire processen, geïnspireerd op de andere onderwijsniveaus en -vormen.

8.2.4 Infrastructuur

Ons vorige advies⁴³ kaartte de nood aan investeringsmiddelen voor een degelijke infrastructuur in het dko aan. In 2021 is het mogelijk gemaakt dat ook academies een DBFM-project kunnen

⁴⁰ Rekenhof (2021), [Deeltijds kunstonderwijs. Afstemming en toegankelijkheid van het aanbod](#).

⁴¹ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over het voorontwerp van decreet betreffende deeltijds kunstonderwijs](#). 27 juni 2017 en Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [De implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#). 15 mei 2019

⁴² Een kunstacademie is een academie die minstens drie domeinen aanbiedt, waaronder beeldende en audiovisuele kunsten en muziek.

⁴³ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [De implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#). 15 mei 2019

indienen. Hoewel de Vlor dat een goede zaak vindt, stelt hij vast dat het totaalbudget voor infrastructuur niet evenredig gestegen is.

De Agion-middelen voor infrastructuur worden verdeeld tussen de netten op basis van het aantal leerlingen in het leerplichtonderwijs. De opname van dko gaat dus ten koste van het reguliere onderwijs. Uiteraard kunnen er samenwerkingen zijn tussen regulier en deeltijds kunstonderwijs om nieuwe schoolgebouwen te delen, maar dat is niet overal mogelijk en niet altijd evident door het specifieke van dko-opleidingen. Een overheid die levenslang leren promoot, moet ook voldoende daarin investeren. Een goede infrastructuur is onderdeel daarvan. Daarnaast zijn investeringen in infrastructuur nodig om te kunnen voorzien in wat leerlingen nodig hebben, ook diegenen met zorgnoden (bijv. leerlingen met een handicap).

De Vlor beveelt aan om investeringen in infrastructuur te voorzien om meer en beter te kunnen inspelen op wat leerlingen en personeel dko nodig hebben.

8.3 Afstandsonderwijs

Er is een voorstel voor een decretaal kader voor afstandsonderwijs in het dko⁴⁴. Wij verwijzen daarom voor dit onderdeel naar ons advies⁴⁵ over het voorontwerp van decreet over het hybride onderwijs in dko.

Ewoud De Sadeleer
secretaris Raad Levenslang Levensbreed Leren

Eddy Demeersseman
voorzitter Raad Levenslang Levensbreed Leren

⁴⁴ Vlaamse Regering. [Voorontwerp van decreet over de organisatie van interactief afstandsonderwijs in het deeltijds kunstonderwijs](#). Principiële goedkeuring op 22 december 2023.

⁴⁵ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Veilige start voor afstandsonderwijs in deeltijds kunstonderwijs](#). 16 januari 2024

Bronnen

De Greef, M. et al. (2014), [*Differential outcomes of adult education on adult learners' increase in social inclusion*](#), Studies in continuing education.

Desmedt, E. & Nackaerts, I. (2023). [*Screening regelgeving levenslang leren*](#). Ideaconsult.

[*De betekenis van kunst in het onderwijs. Gert Biesta opent Musework Live 2021-festival dat gaat over 'kritische kwaliteit' - Stichting Beroepseer*](#)

www.elegnano.com

[*Gert Biesta over kunst en onderwijs - Kunstgebouw*](#)

Onderwijsinspectie (november 2022). [*Academiebeleid in uitdagende tijden. Verkennende onderzoeken in het deeltijds kunstonderwijs*](#).

Onderwijsinspectie (23 mei 2023). [*Beleidsvaluatie Kunstkuur*](#).

Rekenhof (2021), [*Deeltijds kunstonderwijs. Afstemming en toegankelijkheid van het aanbod*](#).

[*Samen op weg met Kunstkuur | Cultuurkuur*](#)

[*Spiegeldag 2023 - Verkennende onderzoeken in het deeltijds kunstonderwijs \(1\).pdf*](#)

Van Herreweghe, D. en Vermeersch, L. (HIVA 2022). [*Beleidsvaluatie Kunstkuur 2019-2022. Evaluatie van de voorwaarden en procedures voor kunstkuur samenwerkingen*](#).

Vermeersch, L. et al. (HIVA 2011). [*Wie speelt de eerste viool? Gedifferentieerde inschrijvingsgelden en participatie aan het deeltijds kunstonderwijs*](#). Onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Vlaamse Regering, [*Conceptnota dko*](#). November 2015.

Vlaamse Regering. 9 maart 2018. [*Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs*](#)

Vlaamse Regering. 5 december 2017. [*Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet: niveaudecreet deeltijds kunstonderwijs*](#).

Vlaamse Regering. 4 mei 2018. [*Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het opleidingsaanbod, de organisatie, de personeelsformatie, de inning van het inschrijvingsgeld en de certificering van het deeltijds kunstonderwijs*](#).

Vlaamse Regering. 3 mei 2019. [*Decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten*](#).

Vlaamse Regering. 24 maart 2023. [*Decreet over het hybride onderwijs in het secundair onderwijs*](#).

Vlaamse Regering. [*Voorontwerp van decreet over de ondersteuning van de amateurkunsten*](#). Definitieve goedkeuring op 27 oktober 2023.

Vlaamse Regering. [*Voorontwerp van decreet over de organisatie van interactief afstandsonderwijs in het deeltijds kunstonderwijs*](#). Principiële goedkeuring op 22 december 2023.

Vlor, Algemene Raad. [Microcredentials als instrument om levenslang en levensbreed leren te stimuleren](#). 26 oktober 2023

Vlor, Algemene Raad. [Onderwijsdecreet XXXIV](#). 14 september 2023.

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over het voorontwerp van decreet betreffende deeltijds kunstonderwijs](#). 27 juni 2017

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [De implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#). 15 mei 2019

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Leerlingenbegeleiding en zorg in het deeltijds kunstonderwijs](#). 8 maart 2022

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Aanvragen voor bijkomende programmatie in het dko – schooljaar 2022-2023](#). 18 mei 2022

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Bijkomende onderwijsbevoegdheid in het deeltijds kunstonderwijs – schooljaar 2023-2024](#). 28 maart 2023

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Veilige start voor afstandsonderwijs in het deeltijds kunstonderwijs](#). 16 januari 2024

Vlor, Symposium “[Het deeltijds kunstonderwijs, 5 jaar na het nieuwe decreet](#)”. 9 mei 2023.

Winner, E., Goldstein, T., Vincent-Lancrin, S., *Art for art's sake*. Overview, OECD Publishing, 2013

Zhou, K. [What Cognitive Neuroscience Tells Us About Creativity Education: A Literature Review](#). Global Education Review Vol. 5 No 1 (2018)

